



AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

GÜLİZAR ÇEVİK v. TÜRKİYE

(Başvuru no. 34450/08)

KARAR

STRASBOURG

31 Mayıs 2012

İşbu karar AİHS'nin 44 § 2. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

1

Gülizar Çelik v. Türkiye davasında,

10 Mayıs 2012 tarihinde,

Başkan

Françoise Tulkens,

Yargıçlar

Danute Jociene,

Dragoljub Popovic,

Guido Raimondi,

Işıl Karakaş,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Helen Keller,

ve *Daire yazı işleri müdür yardımcısı* Françoise Elens-Passos'un katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Dairesi), yapılan müzakereler sonrasında aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (34450/08 no'lu) dava, Türk vatandaşı Gülizar Çelik'in (başvuran) 8 Nisan 2008 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması'na ilişkin Sözleşme'nin (Sözleşme) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudan ibarettir.

2. Başvuran, Diyarbakır'da görev yapan avukatlar A. Çağır ve B. Geboloğlu tarafından temsil edilmektedir. Türk Hükümeti (Hükümet) ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmektedir.

3. İkinci Daire Başkanı 24 Haziran 2009 tarihinde başvuruyu Hükümet'e bildirmeye karar vermiştir. Ayrıca, o dönemde yürürlükte olan Sözleşme'nin 29 § 3 maddesi hükümlerince davanın esası ve kabul edilebilirliğinin birlikte tebliğine karar verilmiştir.

4. Daire, duruşma yapılmasına gerek olmadığına karar vermiştir.

OLAY VE OLGULAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

5. Başvuran 1963 doğumlu olup, Şanlıurfa’da ikamet etmektedir.
6. Başvuran Şanlıurfa’da bulunan bir taşınmazın sahibidir.
7. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı [İdare olarak anılacaktır] 3 Ağustos 1990 tarihinde söz konusu taşınmazın baraj inşaatı için kamulaştırılmasına karar vermiştir.
8. İdare’nin bilirkişi kurulu, söz konusu taşınmazın değerini tespit etmiş ve başvurana kamulaştırma bedeli ödemiştir.
9. Başvuran, İdarece ödenen meblağ konusunda anlaşmazlık olması nedeniyle, 7 Haziran 2000 tarihinde Halfeti Asliye Hukuk Mahkemesi’nde [Mahkeme olarak anılacaktır] kamulaştırma bedelinin artırılması için tazminat davası açmıştır.
10. Mahkeme, 6 Ekim 2000 tarihinde başvuranın talebini haklı bulmuş ve İdare’nin başvurana 4 Temmuz 2000 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere faiziyle birlikte 18 367 327 000 Türk Lirası (TRL) [yaklaşık 31 104 Euro] ek bedel ödemesine hükmetmiştir.
11. Yargıtay 4 Haziran 2001 tarihinde bu kararı onamıştır.
12. İdare 4 Mart 2005 tarihinde başvurana bedelin bir kısmını ödemiştir.
13. Başvuran, İdare tarafından bedelin geri kalan kısmı ödenmediği için, Birecik İcra ve İflas Müdürlüğü [İcra Müdürlüğü olarak anılacaktır] başvurmuştur.
14. İcra Müdürlüğü, kalan alacak olan 49 110 556 300 Türk Lirası’nın [yaklaşık 27 505 Euro] ödenmesi için 27 Haziran 2007 tarihinde İdare’ye ödeme emri göndermiştir.
15. Hükümet 14 Haziran 2010 tarihli gözlemlerinde AİHM’ye, başvuranın alacağının 1 Temmuz 2010 tarihinden itibaren 477,18 Türk Lirası [yaklaşık 247 Euro] arttığını belirten bir belge sunmuştur.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME’NİN 6 MADDESİNİN 1. PARAGRAFI İLE 1 NO’LU PROTOKOL’ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

16. Başvuran 6 Ekim 2000 tarihli -lehine makul sürede kesinlik kazanan- kararın kısmen icra edilmemesinden şikâyet etmektedir. Başvuran Sözleşme’nin 6.maddesinin 1. paragrafı ile 1 no’lu Ek Protokol’ün 1. maddesini ileri sürmektedir.

Madde 6 § 1

“Herkes medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili nizalar (...) konusunda karar verecek olan (...) bir mahkeme tarafından (...) davasının makul bir süre içinde (...) açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir.”

1 no’lu Ek Protokol Madde 1

“Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.”

17. Hükümet bu iddiaya karşı çıkmaktadır.

A. Kabul edilebilirlik hakkında

18. Hükümet, şu itirazları ileri sürmektedir: Öncelikle, altı ay süre kuralına uyulmadığını iddia etmektedir. Hükümete göre, başvuran AİHM’ye, Yargıtay’ın 4 Haziran 2001 tarihli kararını takip eden altı ay içerisinde başvurmalıydı; ancak başvuru 8 Nisan 2008 tarihinde yapılmıştır. İkinci olarak, başvurana alacağının eksiksiz olarak ödendiğini, bu nedenle başvuranın mağdur sıfatı taşımadığını ileri sürmektedir. Hükümet son olarak iki alanda da iç hukuk yollarının tüketilmemesi bağlamındaki itirazı ileri sürmektedir. Bu bağlamda, bir yandan başvuranın Borçlar Kanunu’nun 105. maddesinde öngörülen başvuru yolunu kullanmadığını ve öte yandan başvuranın İdare aleyhine tazminat ya da icra davası açmadığını ileri sürmektedir. Hükümete göre, başvuran şayet gecikme faiziyle tazmin edilebilen zararının üzerinde bir zarara uğradığını kanıtlamış olsaydı iddia edilen kayıpların telafisi mümkün olabilirdi.

19. Başvuran bu iddialara karşı çıkmaktadır.

20. AİHM, altı ay süre kuralına uyulmaması bağlamındaki itirazla ilgili olarak, bir şikâyet, hakkında herhangi bir itiraz yolunun bulunmadığı, devam eden bir duruma ilişkin ise, altı aylık sürenin bu durumun sona ermesinden itibaren başladığını hatırlatmaktadır. Söz konusu olayda, şikâyet devam eden bir duruma ilişkin olduğu için 6 aylık süre kuralı uygulanamayacaktır (bkz., örneğin, *Lemke v. Türkiye*, no. 17381/02, §§ 37 ve 38, 5 Haziran 2007; *Yerlikaya v. Türkiye*, no.10985/02 ve 10993/02, §§ 19-23, 8 Nisan 2008). Bu durumda, başvuran, ulusal makamlarca, mevcut başvurunun yapıldığı tarihte dahi icra edilmemiş bir yargı kararı dolayısıyla şikâyet etmektedir. Bu nedenle Hükümet’in bu noktadaki itirazının reddedilmesi uygundur.

21. Başvuranın mağdur sıfatı taşımadığına ilişkin itiraz hususunda, başvuran alacağının tamamını aldığını kabul etmemektedir. Bu bağlamda, Hükümet ve başvuranlar AİHM'ye başvuranın alacağının kalanını gösteren belgeler sunmuşlardır.

22. AİHM, taraflarca sunulan belgeleri göz önüne aldığı anda, başvurana bu kararın verildiği tarihte alacağının tamamının ödenmediğini saptamaktadır.

23. AİHM, iç hukuk yollarının tüketilmemesi hususunda, Borçlar Kanunu'nun 105. maddesinin uğranılan zararın geçmiş günler faizinden fazla olması durumunda bu zararında ödenmesini öngördüğünü saptamaktadır. Oysa somut olayda, başvuranın şikâyeti yalnızca, kendi lehine kesinleşmiş kararın icra edilmemesine bağlı olarak alacağı meblağın ödenmemesiyle ilgili olup, bu meblağa gecikme faizlerinin eklenmemesi hususuyla alakalı değildir. Bu bağlamda, AİHM, Borçlar Kanunu'nun 105. maddesince öngörülen başvuru yollarının somut olayda tüketilmesi gerekli bir hukuki yol olmadığını tespit etmektedir. İdare aleyhine dava açılmamasına ilişkin itiraz hakkında AİHM, adli bir dava sonucunda devlete karşı alacaklı olan bireyin, hemen ardından alacaklı olduğuna belirten kararın icra edilmesini talep etmek için tekrar idareye dava açmak zorunda bırakılmasının uygun olmadığını hatırlatmaktadır (*Arat ve diğ erleri v. Türkiye*, no. 42894/04, 42904/04, 42905/04, 42906/04, 42907/04, 42908/04, 42909/04 ve 42910/04, § 19, 13 Ocak 2009 ve *Metaxas v. Yunanistan*, no. 8415/02 § 19, 27 Mayıs 2004). AİHM ayrıca, somut olayda başvuranın Birecik İcra Müdürlüğü'ne başvurduğunu ve bu başvuruyla İdare'yi temerrüde düşürdüğünü belirtmektedir (yukarıdaki 13 ve 14. paragraflar). Bu nedenle, Hükümet'in iç hukuk yollarının tüketilmemesiyle ilgili itirazının reddedilmesi uygundur.

24. Başvuranın şikâyetlerinin Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. paragrafı anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, hiçbir kabul edilemezlik gerekçesi bulunmadığını tespit etmektedir. Bu nedenle şikâyetler, kabul edilebilir niteliktedir.

B. Esas hakkında

25. Birçok defa somut olaydakine benzer sorunlardan kaynaklanan davaları incelemiş olan AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. paragrafı ile 1 no'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir (bkz., örneğin, *Bourdov v. Rusya*, no.59498/00, AİHM 2002-III; *Romachov v. Ukrayna*, no. 67534/01, 27

Temmuz 2004; *Tunç v. Türkiye*, no. 54040/00, 24 Mayıs 2005; *Kuzu v. Türkiye*, no. 13062/03, 17 Ocak 2006; *Bourdov v. Rusya* (no.2), no. 33509/04, 15 Ocak 2009).

26. Somut olayda, AİHM, taraflarca sağlanan belgeler ve sunulan bilgiler ışığında ve icra takibine rağmen başvuranın alacağına tamamının hala ödenmediğini saptamaktadır. Başka bir deyişle, başvuranın lehine 2001 yılında kesinleşmiş karar, 2001 yılından beri kısmen uygulanmamıştır. Bu ihmalkârlık AİHM’yi Türk makamlarının bu zaman zarfında mevcut davada kesinleşmiş bir yargı kararına uymak için gerekli tedbirleri almaktan imtina etmek suretiyle Sözleşme’nin 6. maddesinin 1 paragrafı ile 1 No’lu Ek Protokol’ün 1. maddesinin yararlı etkilerinden kısmen yoksun bıraktığı yönünde düşünmeye sevk etmektedir.

27. Sonuç olarak, Sözleşme’nin bu hükümleri ihlal edilmiştir.

II. İDDİA EDİLEN DİĞER İHLALLER HAKKINDA

28. Sözleşme’nin 6. maddesini ileri süren başvuran, Asliye Hukuk Mahkemesi’nde yürütülen davanın, kararın gerekçesiz olması sebebiyle adil olmamasından şikâyet etmektedir.

29. AİHM, ulusal mahkemelerin kararlarının gerekçeli olduğunu not etmektedir. Bu nedenle, şikâyet açıkça dayanaktan yoksun olup Sözleşme’nin 35. maddesinin 3 ve 4. paragrafları gereğince reddedilmelidir.

30. Başvuran, 7 no’lu Ek Protokol’ün 2. maddesini ileri sürerek iki dereceli yargılamanın bulunmamasından şikâyet etmektedir.

31. AİHM, Türkiye’nin bu protokole taraf olmadığını belirtmektedir. Bunun sonucu olarak, bu şikâyet Sözleşme’nin 35. maddesi 3. paragrafı anlamında Sözleşme’nin hükümlerine *ratione personae* bakımından aykırı olup, Sözleşme’nin 35. maddesi 4. paragrafı gereğince reddedilmelidir.

III. SÖZLEŞME’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

32. Sözleşme’nin 41. maddesi şunu öngörmektedir:

“Eğer Mahkeme, bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeciler Taraf’ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

1. Maddi tazminat

33. Başvuran 400 000 Euro maddi tazminat talep etmektedir.

34. Hükümet bu talebi kabul etmemektedir.

35. Somut olayda AİHM, başvuran lehine kesinlik kazanmış yargı kararlarının uygulanmaması nedeniyle Sözleşme'nin 6. maddesi ile 1 no'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiği tespitinde bulunduğunu hatırlatmaktadır. Ayrıca AİHM, davalı devletin, Halfeti Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 4 Haziran 2001 tarihinde kesinleşen 6 Ekim 2000 tarihli kararının, uygun tedbirleri alarak ulusal merciler tarafından uygulanmasını sağlaması gerektiği kanısındadır (bkz. *Akıncı v. Türkiye*, no. 12146/02, §21, 8 Nisan 2008; *Yavuz Sarıkaya v. Türkiye*, no.1098/04, § 45, 13 Ocak 2009; *Kaçar ve diğerleri v. Türkiye*, no.38323/04, 38379/04, 38389/04, 38403/04, 38423/04, 38510/04, 38513/04 ve 38522/04, § 24, 22 Temmuz 2008).

2. Manevi tazminat

36. Başvuran ayrıca 10 000 Euro manevi tazminat talep etmektedir.

37. Hükümet bu talepleri kabul etmemektedir.

38. AİHM, manevi tazminat olarak başvurana 250 Euro ödenmesinin yerinde olacağı kanaatindedir.

B. Masraf ve giderler

39. Başvuran ulusal mahkemeler ve AİHM önünde yaptığı masraf ve harcamalar için 12 320 Euro talep etmektedir. Bu bağlamda, başvuran hiçbir belge göstermeden harcama dekontu sunmaktadır.

40. Hükümet bu talebi kabul etmemektedir.

41. AİHM yerleşik içtihadı uyarınca, başvuranın yapmış olduğu masraf ve giderlerin, bu miktarların gerçek, zorunlu ve makul oranda olması halinde geri ödenebileceğine hükmetmiştir. Somut olayda, AİHM, başvuranın masraf ve yargılama

giderleri başlığı altındaki taleplerini gerekli belgelerle desteklenmediğini saptamaktadır. Bununla birlikte, AİHM, başvuranın dilekçesini sunmak için kesin olarak masraf ve harcamalarda bulunduğunu düşünmekte ve bunlar için 300 Euro ödediğini makul karşılamaktadır. Dolayısıyla başvurana AİHM önündeki yargılamalar için bu meblağın ödenmesine karar verir.

C. Gecikme faizi

42. Mahkeme, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredilerine uyguladığı faiz oranına üç puan eklenerek elde edilecek oranın uygun olduğu sonucuna varmaktadır.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM, OYBİRLİĞİ İLE,

1. Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. paragrafı ile 1 no'lu Ek Protokol'ün 1. maddesi bağlamında yapılan şikâyetlerle ilgili başvurunun kabul edilebilir, geri kalan kısmının kabul edilemez olduğuna;
2. Sözleşme'nin 6.maddesinin 1. paragrafı ile 1 no'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine;
3. a) Sözleşme'nin 44. maddesinin 2. paragrafına uygun olarak, kararın kesinleştiği tarihten başlamak üzere üç ay içerisinde, davalı devlet tarafından, Halfeti Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 4 Haziran 2001 tarihinde kesinleşen 6 Ekim 2000 tarihli kararının icrasının uygun surette temin edilmesine;
- b) Aynı üç aylık dönem içinde ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL'ye çevrilmek üzere söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar miktara yansıtılabilecek vergi olarak ödenmesi gereken tutarlar hariç olmak üzere manevi tazminat olarak başvurana 250 Euro (iki yüz elli Euro) ödenmesine;
- c) Aynı üç aylık dönem içinde ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL'ye çevrilmek üzere söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar miktara yansıtılabilecek vergi olarak ödenmesi gereken tutarlar hariç olmak üzere masraf ve giderler için başvurana 300 Euro (üç yüz Euro) ödenmesine;

- d) Söz konusu sürenin bittiği tarihten başlayarak, ödemenin yapıldığı tarihe kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
4. Başvuranın adil tazmine ilişkin diğer taleplerinin reddine *karar vermiştir*.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 31 Mayıs 2012 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Françoise Elens-Passos
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Françoise Tulkens
Başkan

*Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından Türkçeye tercüme edilmiş olup, gayri resmi tercümedir.